

doščenje in zmagoslavje, ki navzlic prizadevanju uhaja izpod pobožnega brzdanja samega sebe. Meškova ljubezen, ki jo sam smatra za pravo, za veliko, ki jo kot resnično krščansko propoveduje, je v resnici neka neodkrita in samohotna pristranost, ki hodi po svetu z večno objokanimi očmi in s srcem polnim nežnih besed. Nekaj nezdravega je v nji, nekaj samoljubnega, nekaj popačenega. Toda napovedovala se je razločno že v oni moralni zamegljenosti, ki jo je vsebovala prva povest »Kam plovemo«. — Kdo razen Meška bi mogel o sebi napisati takele besede: »V tridesetih letih je Gospod videl mnogo, žalost in radost, trpljenje in srečo, greh in čednost, sveto in nesveto v človeku. Mnogo je čutilo njegovo veliko srce, mnogo je mislila njegova globoka duša. — Potem je vstal in je govoril. In beseda njegova je bila velika in mogočna, beseda ljubezni in beseda nevolje, beseda strašnega, uničujočega groma in beseda sladke usmiljene, oživljajoče tolažbe... Do danes, v tridesetih letih, si videla mnogo, moja duša... Zato govori, moja duša!«?

Meško je užival v našem slovstvu nezaslužen sloves. Del naše kritike ga je primerjal celo s Cankarjem. To je velika zabloda, ki izhaja iz pomanjkanja čuta za intimne in skrite človeške vrednote.

J o s i p V i d m a r.

France Bevk: Krivda. Povest. Trst 1929. Književna družina »Luč». Tiskala, izdala in založila tiskarna »Edinost» v Trstu. Strani 135.

Kmetica Ana vzame Florjana Streharja, ki se pri delu ponesreči in ostane napol mrtvouden. Žena ga neguje, obenem pa vara moža s hlapcem Ivanom, svojim nekdanjim fantom. Moža muči ljubosumje, ki se polagoma spremeni v gotovost. To spravi moža v grob, najbrže ne brez Anine in Ivanove pomoči. Hlapec strahuje otroke umrlega in se čuti bolj in bolj gospodarja. Ana bi se rada poročila z njim, a doraščajoči sin Jože ji to brani. Hlapec zaklepa žožetu domačo hišo in tudi drugače podžiga v njem željo po maščevanju, dokler ga ta, naščuvan tudi po stricu, po svojem dekletu Julki in po vaščanih v gostilni, neke noči z nožem ne zabode. Pri sodni razpravi zapro tudi Ano radi suma, da je sodelovala pri smrti svojega moža, pozneje pa jo oprostijo. Ker si ne upa več med svoje otroke, uide k svoji materi. Streharjev dom je razvalina, ki morda vstane k novemu življenju, ko se Jože vrne čez tri leta iz ječe.

Povest je bogato natrpana z živahnimi prizori iz hribovskega življenja našega ljudstva na Goriškem. Dejanje se kmalu požene v silno napetost, ki ne popusti do zadnje strani. Osebe, glavne in stranske, se sproti s svojimi dejanji klešejo iz snovi, ne da bi jih pisatelj Bog ve kaj popisoval. Ana je krepko rovtarsko Adamovo rebro, ki hoče in mora roditi. Njen nagon je kakor elementarna sila, ki v zemlji kali napenja. Dasi je nezvesta žena in ne najboljša mati, vendar ni povsem odurna. Človeška pravica jo oprostí, a sama si naloži zapuščenost in izgnanstvo in vzbuja tedaj bolj sočutje nego odpor. Zelo poglobljen je značaj njenega moža Florjana, zlasti v bolezní, ko živi svoj poseben pekel. Grd, a resničen je hlapec. Jože je neodločen, vihrav, sugestijam podlegajoč mladenič, ki se toliko preveč zažene, kolikor se prej predolgo obotavlja.

Pripovedovanje je gladko, jasno in preprosto, kakor bi bil hotel pisatelj ustvariti vzorec dobre, privlačne ljudske knjige. Valovanje čuvstev, strasti in krvnih nagonov je zdaj naturalistično, zdaj psihološko poglobljeno. Jezik prinaša marsikaj novega kakor vselej, kadar se pisatelj z ljubeznijo zarije v kakšno snov svojih cerkljanskih hribov, v katerih je prav tako krepko zasidran kakor Pregelj v tolminskih, le da je širšim plastem Cerkljan dostopnejši in laže umljiv nego izbrušeni Tolminec.

A n d r e j B u d a l.